

06/08/2021

Ισότητα Ανδρών και Γυναικών: Ι. Ιστορική εξέλιξη

Από τον Ανδρέα Ν. Αγγελάκη

Τοιχογραφίες και απεικονίσεις της λειτουργίας των Μινωικών ανακτόρων κατά την προϊστορική εποχή, υποδηλώνουν ότι η θέση των γυναικών ήταν δεσπόζουσα και ανώτερη αυτής άλλων σύγχρονων και νεότερων πολιτισμών. Ο Α. Evans (1921-1935) ονόμασε τη Μινωική εποχή ως *Rax mīnoica* ή Μινωική εφήνη, ως μια περίοδος κατά την οποία οι πόλεις δεν είχαν τείχη.

Η ευνοϊκή θέση των γυναικών στην Μινωική εποχή και η ύπαρξη μητριαρχίας επιβεβαιώθηκε επίσης από αρχαιολόγους και ιστορικούς. Ο ιστορικός Ε. Hirschfeld (2013) ανέφερε χαρακτηριστικά ότι: *Αυτός ο πολιτισμός (δηλαδή ο Μινωικός) αποτελεί ένα εκπληκτικό παράδοξο. Μια μεγάλη δύναμη χωρίς στρατιωτική αριστοκρατία, ένα ανάκτορο που δεν ήταν βασιλική κατοικία, όπου ούτε ο βασιλιάς δοξαζόταν, μια θρησκεία χωρίς μεγαλείο και ένα μέρος όπου οι γυναίκες ήταν ίσες με τους άνδρες. Δηλαδή, την Μινωική εποχή δεν υπήρχαν ανάκτορα και δοξαζόμενοι βασιλείς ενώ υπήρχε ισότητα μεταξύ των γυναικών και των ανδρών.*

Αντίθετα, κατά τα ιστορικά έτη δεν ήταν εύκολο για τις γυναίκες να εκφράζονται ελεύθερα ούτε καν να λένε τη γνώμη τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η Πηνελόπη που, όπως αναφέρει στην Οδύσσεια ο Όμηρος, ήταν έντιμη, δεν είχε φωνή στην πατρίδα της και οι αποφάσεις για το βασίλειό της λαμβάνονταν από τον γιο της, τον Τηλέμαχο.

Κατά την κλασική περίοδο οι γυναίκες ήταν αποκλεισμένες από πολιτικές και κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις του δημοσίου βίου, ιδιαίτερα στο τέλος της αρχικής περιόδου. Δεν είχαν δικαίωμα να συμμετέχουν στην εκκλησία του Δήμου ή στις δημόσιες συζητήσεις. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου οι γυναίκες αναγκάστηκαν, εξαιτίας της απουσίας των ανδρών, να ασχοληθούν με εργασίες, που θεωρούνταν ανδρικές και έτσι άρχισαν να αναδεικνύουν τις ικανότητες τους. Τότε ο Σωκράτης αναθεώρησε τη θέση του σχετικά με την κατωτερότητα της γυναίκας. Επίσης, ο Πλάτων στην *Πολιτεία* υιοθέτησε την άποψη του Σωκράτη για τα αίτια της μειονεκτικής πολιτικής και κοινωνικής θέσης των γυναικών, που δεν είναι εμφύλιες διαφορές, αλλά η έλλειψη ή η ποιότητα της εκπαίδευσης, που τις καθιστούσε κατώτερες.

Κατά τη δημοκρατική περίοδο (2^ο π. Χ. αιώνα) στο τέλος της Ελληνιστικής περιόδου, οι γυναίκες θεωρούνταν ακατάλληλες και επικίνδυνες για να εξισωθούν με τους άνδρες. Η κοινωνική θέση τους περιοριζόταν από την φύση τους και θεωρούνταν ανίκανες να διεκδικήσουν οποιοδήποτε αξίωμα. Επίσης, τη Ρωμαϊκή περίοδο οι γυναίκες συνέχισαν να μην έχουν νομικά δικαιώματα, ούτε δικαίωμα να κατέχουν δημόσιο αξίωμα ή να ασκούν δημόσιο λειτούργημα.

Οι Ελληνίδες παρέμειναν στην ίδια κατάσταση, χωρίς δικαίωμα ψήφου, που άρχισε να συζητείται από το τέλος του 19^{ου} αιώνα μέχρι ουσιαστικά το 1952. Από τότε άρχισαν να ρίχνουν τα ανδροκρατούμενα κάστρα, έσπασαν τα στεγανά της ελληνικής κοινωνίας και σταδιακά, από τότε μέχρι σήμερα, διαδραμάτισαν σημαίνοντα ρόλο στην πολιτική, τις επιστήμες, τις τέχνες και γενικότερα την κοινωνική ζωή. Ενδεικτικά αναφέρονται 15 από τις κορυφαίες γυναικείες προσωπικότητες της Χώρας μας:

(α) Η Καλλιρρόη Παρρέν (1861-1940), πρωτοπόρος εκδότης και δημοσιογράφος στην Ελλάδα (Εικ. 1). Μέσα από την Εφημερίδα των Κυριών

ανέδειξε τους προβληματισμούς των γυναικών και τα αιτήματα τους για ίσες ευκαιρίες, ενώ ήταν η πρώτη που διεκδίκησε το δικαίωμα της ψήφου.

(β) Η Ιωάννα Στεφανόπολι (1875-1961), πρώτη εισαχθείσα τον Ιούνιο του 1889 στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αφού τα κατάφερε καλύτερα από όλους τους άρρενες που έδωσαν εξετάσεις.

Εικόνα 1. Η Καλλιρρόη Παρρέν.

(γ) Η Αγγελική Παναγιωτάτου (1878 - 1954) πρώτη γιατρός. Επίσης, το 1887, η Ελένη Παντελίδου (1869-1887) απογοητεύτηκε από την απόρριψη της αίτησής της στην Ιατρική Σχολή, κι αυτοκτόνησε σε ηλικία 18 ετών, αφήνοντας το σημείωμα: *"Αυτοκτονώ, διαμαρτυρόμενη διά την αδικίαν"*.

(δ) Η Λίνα Τσαλδάρη (1887-1981), η πρώτη Ελληνίδα Υπουργός Ελληνικής Κυβέρνησης.

(ε) Η Ελένη Σκούρα (1896-1991), η πρώτη γυναίκα που εκλέχτηκε βουλευτής το 1953.

(στ) Η Σοφία Βέμπο, πρωτοπόρα και κορυφαία καλλιτεχνική ερμηνεύτρια και ηθοποιός.

(ζ) Η Μελίνα Μερκούρη, κορυφαία Υπουργός Πολιτισμού, ηθοποιός και τραγουδίστρια.

(η) Η Μαρία Κάλλας, κορυφαία λυρική τραγουδίστρια διεθνούς βεληνεκούς με κορυφαία θέση στην ιστορία της παγκόσμιας όπερα.

(θ) Η κ. Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα, η πρώτη πρόεδρος της Ελληνικής Βουλής.

(ι) Οι κ. κ. Αλέκα Παπαρήγα και Μαρία Δαμανάκη, οι πρώτες Ελληνίδες αρχηγοί κόμματος.

(ια) Η κ. Ρένα Ασημακοπούλου, η πρώτη γυναίκα πρόεδρος του Αρείου Πάγου.

(ιβ) Η κ. Βασιλική Θάνου, η πρώτη γυναίκα Πρωθυπουργός της Ελλάδας σε υπηρεσιακή κυβέρνηση.

(ιγ) Η κ. Αικατερίνη Σακελλαροπούλου, η πρώτη Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Βιβλιογραφία

Evans, S. A. (1921-35). *The Palace of Minos at Knossos: A Comparative Account of the Successive Stages of the Early Cretan Civilization as Illustrated by the Discoveries*. Macmillan and Co. London, 1921-35, vols I-IV. Reprinted by Biblio and Tannen, New York, NY, USA.

Hirschfeld, E. (2013). *Minoan Cretan thalassocracy*. In: *Periplus* (A. Muge and M. Loucanicas, eds.), <https://peripluscd.wordpress.com/tag/minoan-art/>